

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa W. J.
przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa z siedzibą w W.
o przywrócenie do pracy, wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 lipca 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt XXI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.315 (sześć tysięcy trzysta piętnaście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2018 r. - uwzględniając zażalenie powoda - zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 października 2017 r. w jego pkt IV w ten sposób, że zasądził od Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z siedzibą w W. na rzecz powoda W. J. kwotę 15.160 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz dalej oddalił apelację pozwanego.

W sprawie ustalono, że W. J. był zatrudniony w Agencji Nieruchomości Rolnych od dnia 1 sierpnia 2013 r. na stanowisku Kierownika Sekcji Organizacyjno-Prawnej w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. W dniu 21 sierpnia 2014 r. został powołany na stanowisko Dyrektora

Zespołu Organizacyjnego w Biurze Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych. Następnie w dniu 24 listopada 2015 r. został odwołany ze stanowiska. W dniu 16 listopada 2014 r. W. J. został wybrany radnym Rady Powiatu S.

Oświadczeniem z dnia 18 sierpnia 2016 r. pracodawca rozwiązał z powodem umowę o pracę zawartą w dniu 1 sierpnia 2013 r. z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia, który upływał z dniem 30 listopada 2016 r. Jako przyczynę wypowiedzenia pracodawca wskazał dezorganizację pracy spowodowaną długotrwałymi zwolnieniami lekarskimi.

Uchwałą Nr (...) /2016 Rady Powiatu S., działając na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 506), odmówiono wyrażenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy powoda (radnego Powiatu S.) z pracodawcą (Agencją Nieruchomości Rolnych w W.).

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że powód podlegał szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy z uwagi na pełnioną funkcję radnego. Do rozwiązania umowy o pracę doszło niezgodnie z prawem, gdyż pracodawca nie uzyskał zgody Rady Powiatu na dokonanie tej czynności. W ocenie tego Sądu, nie ulegało również wątpliwości, że w całym okresie zatrudnienia strony wiązała umowa o pracę. Powołanie powoda na stanowisko dyrektora miało charakter organizacyjny i nie przekształciło umownego stosunku pracy (powstałego na mocy zawartej w dniu 1 sierpnia 2013 r. umowy o pracę) w stosunek pracy z powołania. Sąd Rejonowy zasądził wynagrodzenie za cały okres pozostawania bez pracy.

Sąd Okręgowy podzielił zarówno ustalenia faktyczne jak i ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji.

W ocenie Sądu odwoławczego przepis art. 51 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa z dnia 10 lutego 2017 r. (Dz.U. 2017, poz. 624) nie stanowił przeszkody do przywrócenia powoda do pracy, skoro pozwany jako następca prawny ponosi odpowiedzialność za zobowiązania pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych, w tym także w zakresie roszczeń pracowniczych. Jednocześnie, podmiot ten nie znajduje się w stanie likwidacji czy też upadłości, zatem nie ma w niniejszej sprawie zastosowania art. 45 § 3 k.p.

Na podstawie art. 45 § 1 k.p. nie jest możliwe ukształtowanie wynagrodzenia powoda na mocy wyroku, w taki sposób, aby było zgodne z aktualną polityką wynagradzania pracodawcy. Pracodawca po przywróceniu powoda do pracy może skorzystać z instrumentów przewidzianych w przepisach prawa pracy (art. 42 § 2 k.p.) celem dostosowania wynagrodzenia powoda do aktualnych widełek płacowych. Jednocześnie w ocenie Sądu odwoławczego, ze względu na szczególną ochronę stosunku pracy radnego, żądanie powoda przywrócenia do pracy nie stanowiło nadużycia prawa w rozumieniu art. 8 k.p.

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik pozwanego, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości.

W podstawach skargi kasacyjnej wskazał na naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 316 § 1 k.p.c. oraz art. 9 k.p. i przepisów prawa materialnego, to jest art. 45 § 3 k.p. w związku z art. 41¹ k.p. w związku z art. 3 k.p. w związku z art. 45 ust. 1 i 2 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 2 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa oraz art. 45 § 1, 2 i 3 k.p., art. 47 k.p., art. 23¹ § 1 k.p. w związku z art. 51 ust. 3, 5, 6 i 7 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, art. 45 ust. 1 i 2 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa oraz art. 8 k.p. i 22 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie - czy zniesienie państwowej osoby prawnej – Agencji Nieruchomości Rolnych, w trybie art. 45 ust 1 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, mieści się w hipotezie art. 45 § 3 k.p. w związku z art. 41¹ k.p.;

- czy dokonując wykładni pojęcia „poprzednich warunków” (płacy i pracy) w ramach stosowania art. 45 § 1 k.p. sąd orzekający uwzględnia zmiany stanu prawnego wywołane ustawą wywołującą zmiany podmiotowe po stronie stosunku pracy zobowiązaniowego w postaci zniesienia pierwotnego pracodawcy i przeprowadzenia procesu, który może potencjalnie prowadzić do kontynuowania

zatrudnienia przez pracowników znoszonego pracodawcy w nowym podmiocie, ale może również prowadzić do wygaśnięcia stosunku pracy tych pracowników.

Warunkowo, na wypadek nieuwzględnienia pierwszej wskazanej przesłanki przedsądu, skarżący powołał się na występowanie w sprawie potrzeby wykładni powołanych przepisów prawnych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia warunków, pozwalających na przyjęcie jej do merytorycznego rozpoznania. Sformalizowany wymóg tego etapu postępowania sądowego sprowadza się wyłącznie (poza nieważnością postępowania) do oceny wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentów prawnych. Skarżąca wskazała na jedno z nich, to jest w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne.

W przypadku powołania we wniosku przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. należy sformułować zagadnienie prawne oraz przedstawić odrębną, pogłębioną argumentację prawną wskazującą na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi do rozpoznania. Chodzi wszak o problem jurystycznie doniosły, opracowany na podstawie analizy prawa, orzecznictwa, a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący może stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i nie może służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., IV CSK 405/15, LEX nr 2160209).

Zasada ogólnej odpowiedzialności cywilnej z tytułu zobowiązania wynika z art. 353 § 1 k.c., który stanowi, że zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Przez

art. 300 k.p. należy ją odczytywać w ten sposób, że jeżeli był pracownik jest wierzycielem byłego pracodawcy, to ten ostatni nie może uchylić się od wykonania zobowiązania. Zatem każdy pracodawca odpowiada za swoje zobowiązania. Ogólna cywilistyczna reguła, w przypadku następstwa prawnego, przez wzgląd na konstytucyjną ochronę pracy przewidzianą w art. 24 Konstytucji RP, została zmodyfikowana przez regulację zawartą w art. 23¹ k.p. Przepis ten kształtuje odpowiedzialność pracodawców za zobowiązania pracownicze w sytuacji przejścia zakładu pracy na innego pracodawcę. W myśl art. 23¹ § 1 k.p. w razie przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę staje się on z mocy prawa stroną w dotychczasowych stosunkach pracy, z zastrzeżeniem przepisów § 5. Z jednoznacznego brzmienia art. 23¹ § 1 k.p. wynika więc, że dotyczy sytuacji, gdy do przekształcenia podmiotowego pracodawcy dochodzi w trakcie trwania stosunku pracy. Z punktu widzenia pracownika następstwo pracodawcy jest konieczne dla realizacji funkcji ochronnej prawa pracy i w tym znaczeniu wskazana norma prawa spełnia swój cel. Co do tej kwestii nie ma wątpliwości zarówno orzeczniczych, jak i doktryny (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 października 1997 r., I PKN 206/97, LEX nr 32190; z dnia 21 października 1999 r., I PKN 330/99, LEX nr 356764; z dnia 19 stycznia 2017 r., I PK 275/16, LEX nr 2238243 oraz A. Świątkowski: Kodeks Pracy. Komentarz, Warszawa 2006).

Natomiast w stosunku do osoby, która w chwili przekształceń podmiotowych pracodawcy nie korzysta już ze statusu pracownika, wskazany przepis nie ma wprost zastosowania. Według art. 23¹ § 2 k.p. za zobowiązania wynikające ze stosunku pracy, powstałe przed przejściem części zakładu pracy na innego pracodawcę, dotychczasowy i nowy pracodawca odpowiadają solidarnie. W przepisie tym ustawodawca uregulował więc szczególną sytuację dotyczącą zobowiązań ze stosunków pracy, które nie istniały w chwili przejmowania zakładu pracy przez nowego pracodawcę. Jest to wyjątek, który został zawężony do sytuacji przejęcia części zakładu pracy. Wyjątki nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Należy też podkreślić, że nie ma żadnej normy prawa, która wprost nakładałaby na nowego pracodawcę obowiązek regulowania roszczeń wynikających ze stosunków pracy z dotychczasowymi pracownikami poprzedniego pracodawcy. Następstwo prawne i określony zakres przejęcia praw i obowiązków może natomiast wynikać

wprost z konkretnego przepisu prawa, z aktu administracyjnego, czynności prawnej czy innego zdarzenia prawnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2017 r., II PK 73/16, LEX nr 2329024).

Z treści art. 46 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa wynika jednoznacznie, że Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa z dniem 1 września 2017 r. z mocy prawa wstępuje w ogół praw i obowiązków znoszonej Agencji Nieruchomości Rolnych (...), w szczególności przejmuje mienie, a wierzytelności i zobowiązania Agencji Nieruchomości Rolnych stają się wierzytelnościami i zobowiązaniami Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, jak również przechodzą na niego prawa i obowiązki wynikające z przepisów prawa, decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych (art. 46 ust. 1 pkt 2 i 4 powołanej ustawy). Przepis art. 46 ust. 1 przepisów wprowadzających ma zatem charakter sukcesji uniwersalnej. Specyfiką tej regulacji jest to, że przepis ustawy wskazuje konkretny, indywidualnie określony podmiot, który został zlikwidowany (zniesiony) (ANR), i konkretny, indywidualnie określony podmiot (KOWR), który stał się ogólnym następcą prawnym podmiotu zniesionego. Innymi słowy na podstawie przepisu prawa, przewidującego następstwo prawne, można dokonać ustalenia, że doszło ono do skutku między konkretnymi, indywidualnie określonymi podmiotami. Nie ma potrzeby, aby przejście uprawnień lub obowiązku, objętego następstwem prawnym, ustalać na innej, dodatkowej podstawie (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2019 r., III CZP 4/19, LEX nr 2685428). Konsekwencją takiej indywidualnej regulacji jest to, że żaden przepis prawa nie przewiduje stwierdzenia w jakikolwiek sposób przez jakikolwiek organ, że między zniesioną Agencją Nieruchomości Rolnych a nowoutworzonym Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa doszło do sukcesji uniwersalnej w odniesieniu do praw i obowiązków przysługujących dotychczas Agencji. Nie istnieje również żaden rejestr, w którym ujawnieniu podlegałaby likwidacja Agencji Nieruchomości Rolnych i utworzenie Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jako jej ogólnego następcy prawnego. W tym kontekście należy, odpowiadając na zagadnienie skarżącego, podkreślić, że art. 41¹ § 1 k.p. nie może być stosowany w wypadkach, gdy w istocie rzeczy nie następuje likwidacja zakładu pracy, lecz jego przejęcie przez inny zakład. Przepis art. 41¹ § 1 k.p. odnosi się

bowiem tylko do pełnej i ostatecznej likwidacji zakładu pracy, a więc takiej, w której żaden inny pracodawca nie staje się następcą zlikwidowanego zakładu, a zakład likwidowany przestaje istnieć zarówno w sferze faktu, jak i w sferze prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2012 r., I PK 116/11, LEX nr 1289148).

Na gruncie rozpoznawanej sprawy wywołuje to taki skutek, że Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jako ogólny następca prawny Agencji Nieruchomości Rolnych, ponosi odpowiedzialność za skutki jej działalności jako pracodawcy powoda, w odniesieniu do wadliwie złożonego przez tę ostatnią, oświadczenia woli o rozwiązaniu z nim stosunku pracy z zachowaniem okresu wypowiedzenia. Zasadności przedstawionego twierdzenia nie zmienia treść art. 51 przepisów wprowadzających, z racji na to, że zgodnie z jego brzmieniem, miał on zastosowanie do osób, które pozostawały w zatrudnieniu w Agencji Nieruchomości Rolnych do dnia 31 sierpnia 2017 r. Bowiem z tą datą, w sytuacjach wymienionych w tym przepisie, nastąpiło wygaszenie stosunków pracy. Umowa o pracę W. J. uległa rozwiązaniu w dniu 30 listopada 2016 r.

W ogólności należy stwierdzić, że art. 23¹ k.p. jest przepisem o charakterze ogólnym i abstrakcyjnym. Oznacza to, że jego normatywny wymiar może być modyfikowany przez ustawodawcę w innych przepisach rangi ustawowej, które w sposób wyraźny i szczególny regulują sytuację prawną danej grupy pracowników - w tym przypadku znoszonego podmiotu. Takim przepisem o charakterze *lex specialis* w stosunku do art. 23¹ k.p. jest art. 51 ustawy wprowadzającej, w którym ustawodawca biorąc pod uwagę charakter dokonywanych zmian, w sposób szczególny określił dalszą sytuację prawną pracowników znoszonych jednostek.

Z art. 45 § 1 k.p. wynika ochrona zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony przed wypowiedzeniem umowy, gdy pracownik dobrze wykonuje powierzone mu obowiązki i zadania. W ten sposób został określony minimalny zakres ochrony w zatrudnieniu na podstawie umowy na czas nieokreślony. Pracownikowi przysługuje ochrona przed niezasadnym rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem. Sama wola pracodawcy zmiany kadrowej (personalnej) nie jest wystarczającą przyczyną wypowiedzenia. Ta wola, na gruncie rozpoznawanej sprawy, mogła zostać ujawniona w aspekcie złożenia (lub nie)

propozycji zwarcia stosunku pracy w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa. Z racji jednak na naruszenie przepisów o wypowiedaniu umów o pracę, przepis art. 51 przepisów wprowadzających, z powodu upływu przewidzianych w nim terminów, w stosunku do powoda nie mógł być zastosowany.

Przepis art. 45 § 3 k.p. jest szczególną regulacją. W odniesieniu do pracowników podlegających ochronie szczególnej przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę, sąd może zasądzić odszkodowanie jedynie w razie niemożliwości przywrócenia pracownika do pracy z powodu likwidacji lub upadłości pracodawcy w rozumieniu art. 41¹ k.p., która na gruncie rozpoznawanej sprawy nie miała miejsca. To co stanowi więc o korzystaniu z prawa (żądanie powoda przywrócenia do pracy), nie może być jednocześnie stawiane za nadużycie. Nie można pominąć, że jest to regulacja konkretna i szczególna, co nie jest bez znaczenia w konfrontacji z klauzulą generalną z art. 8 k.p., która może mieć zastosowanie nie bezpośrednio, lecz tylko poprzez art. 477¹ k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, zagadnienie prawne przedstawione przez skarżącego może być (i w sprawie zostało) rozwiązane za pomocą zwykłej wykładni prawa, biorąc za podstawę całokształt okoliczności faktycznych. W przypadku zagadnienia prawnego stanowisko skarżącego powinno w zasadzie spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu przez Sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, LEX nr 229622).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 oraz art. 108 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., orzekł, jak w sentencji.